

SAIRASTAVUUS- JA KANSANTAUTI-INDEKSIT HELSINGISSÄ PERUSPIIREITTÄIN 2015

Sairastavuus ja kansantauti-indeksit Helsingissä ja suurissa kunnissa

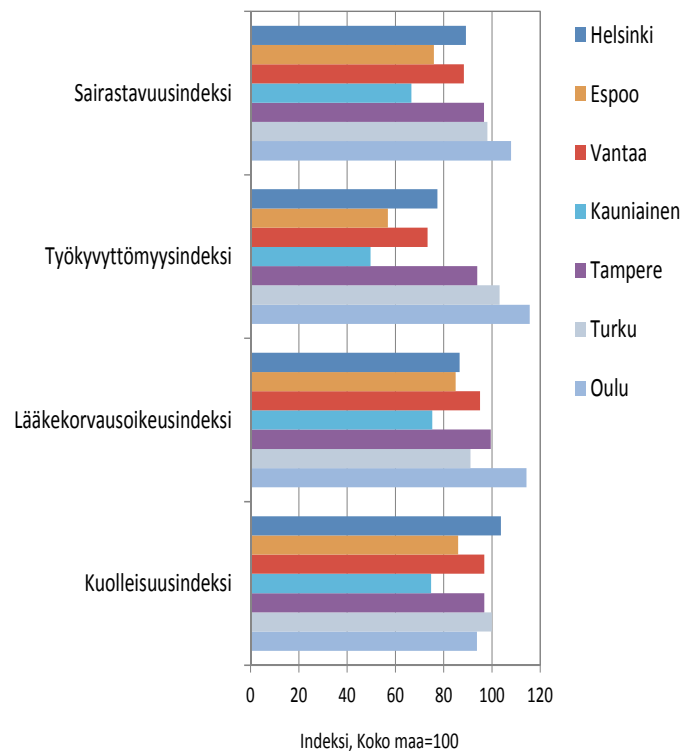
Helsingiläisten terveydentila on parempi kuin suomalaisten keskimäärin. Vuonna 2015 Kelan ikä- ja sukupuoli vakioitu sairastavuusindeksi oli Helsingissä 90. Helsingin sairastavuusindeksi on pysynyt noin kymmenen pistettä koko maan vakioitua indeksiä alhaisempana jo pitkään.

Pääkaupunkiseudun kunnissa ja muissa suurissa kaupungeissa Oulua lukuun ottamatta väestön terveydentila on Kelan sairastavuusindeksin kautta mitattuna parempi kuin koko maassa keskimäärin. Pääkaupunkiseudun kunnissa indeksi oli muita suuria kaupunkeja alhaisempi. Espoossa ja Kauniaisissa sairastavuus oli huomattavasti muita kaupunkeja vähäisempää. Vantaan sairastavuusindeksi oli samoissa lukemissa Helsingin kanssa. Muista suurista kaupungeista Tampereella ja Turussa sairastavuusindeksi lähentelee sataa, mutta on kuitenkin pysynyt sen alapuolella, kun taas Oulussa sairastavuusindeksi oli ainoana kuudesta suurimmasta kaupungista yli koko maan arvon ja oli 108 vuonna 2015.

Kansaneläkelaitoksen sairastavuusindeksi koostuu kolmesta osaindeksistä; kuolleisuusindeksistä, työkyvyttömyysindeksistä ja lääkekorvausoikeusindeksistä. Indeksien osista kaksi eli työkyvyttömyys ja lääkekorvausoikeudet vaihtelevat vuosittain vain vähän. Kuolleisuus sen sijaan vaihtelee etenkin pienillä alueilla vuodesta toiseen, minkä vuoksi sitä koskevissa laskelmissa on käytetty kolmen vuoden ajanjaksoa.

Sairastavuusindeksin kolme osaindeksiä eivät kuitenkaan käyttäydy samalla tavalla ja siksi niitä on syytä tarkastella erikseen. Helsingissä kuolleisuus on koko maan tasoa korkeampaa, kun iästä ja sukupuolesta johtuvat väestörakenteen erot otetaan huomioon.

Kuva 1. Vakioitu sairastavuusindeksi ja sen osaindeksit pääkaupunkiseudulla ja suurimmassa kaupungissa vuonna 2015 (Koko maa=100)

Lähde: Kela.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olo ja lääkekorvauksen saanti taas ovat helsinkiläisten keskuudessa harvinaisempia kuin suomalaisten keskuudessa keskimäärin ja nämä pitävät kaupungin sairastavuusindeksin koko maan keskiarvoa alhaisempana. Eroja löytyy myös verrattaessa kuutta suurinta kaupunkia. Turussa työkyvyttömyys on koko maan keskiarvoa yleisempää. Oulussa taas lääkekorvauksen- ja työkyvyttömyysindeksit ovat koko maan tasoa korkeampia. Espoon indeksit ovat reilusti muita kuntia alhaisempia ja Vantaalla kuolleisuus- ja työkyvyttömyys ovat hieman Helsinkiä alhaisempia, mutta lääkekorvauksindeksi taas korkeampi.

Sairastavuusindeksi

Kelan sairastavuusindeksi lasketaan kolmen osaindeksin (työkyvyttömyys-, kuolleisuus- ja lääkekorvausoikeusindeksi) keskiarvona, ja alueiden sairastavuus suhteutetaan koko maan sairastavuuteen.

Jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla pyritään havainnollistamaan sitä, miten tervettä tai sairasta alueen väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Indeksillä ilmoitetaan sekä sellaisenaan että ikä- ja sukupuolivakioituna. Vakioinnilla ikä- ja sukupuolirakenteen vaikutus indeksilukuun voidaan poistaa, mikä mahdollistaa alueittaisen vertailun alueiden välisistä ikä- ja sukupuolirakenteen eroista huolimatta.

Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen tilastomuuttujaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työkäisistä (16–64-vuotiaat) sekä lääkkeiden ja ravintovalmisteiden korvausoikeuksien haltijoiden osuuteen väestöstä. Niistä kukin on suhteutettu koko maan väestön keskiarvoon (=100). Sairastavuusindeksi on näiden kolmen osaindeksin keskiarvo. Sairastavuusindeksi kuvaa sairastavuuden yleistilannetta alueen kohdalla. Aikasarja ilmaisee, onko kunta etäännyntynyt maan keskiarvosta vai lähestynyt sitä. Indeksiluvun tarkoituksena on myös herättää kysymyksiä tarkastellun alueen tilannetta selittävästä tekijöistä.

Indeksin osista kaksi eli työkyvyttömyys ja pitkäaikaissairastavuus (lääkekorvausoikeudet) ovat vuodesta toiseen melko stabiileja. Kuolleisuus vaihtelee etenkin pienissä kunnissa vuodesta toiseen, minkä vuoksi sitä koskevissa laskelmissa on käytetty kolmen vuoden ajanjaksoa.

Kansantauti-indeksi

Kelan kansantauti-indeksi kuvaa kansantautien esiintymistä alueen väestössä suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (koko maa =100). Indeksiiin lasketaan mukaan seitsemän suurinta erityiskorvattavaan lääkehoitoon oikeuttavaa sairautta, joista tässä käytetään nimitystä kansantaudit. Nämä ovat astma, diabetes, nivelreuma, psykoosit, sepelvaltimotauti, sydämen vajaatoiminta, verenpainetauti. Näille jokaiselle on laskettu indeksi ja suhteutettu se koko maan keskiarvoon. Kansantauti-indeksi on näiden seitsemän indeksin keskiarvo.

Lähde: Terveyspuntari, Kela.

Suomalaisten kansantaudeiksi lasketaan diabetes, psykoosi, sydämen vajaatoiminta, nivelreuma, astma, verenpainetauti sekä sepelvaltimotauti. Kansantauti-indeksi kuvaa näiden seitsemän taudin esiintyvyyttä alueella suhteessa koko maan väestön keskiarvoon. Helsingissä kansantauteja esiintyy vähemmän kuin Suomessa keskimäärin, vakioitu kansantauti-indeksi oli 80 vuonna 2015. Yksittäisistä kansantaudeista ainoastaan psykoosit olivat helsinkiläisten

keskuudessa koko väestön tasolla. Muut kuusi kansantautia olivat koko maata harvinaisempia.

Kuudesta suurimmasta kaupungista ainoastaan Oulussa kansantauti-indeksi ylitti koko maan tason. Espoon indeksi oli muutamaman pisteen Helsinkiä alhaisempi ja Turussa oltiin Helsingin tasolla. Vantaalla ja Tampereella vakioitu kansantauti-indeksi sijoittui Helsingin ja koko maan väliin.

Taulukko 1. Vakioitu kansantauti-indeksi ja sen osaindeksit pääkaupunkiseudulla ja suurimmissa suurimmassa kaupungissa vuonna 2015 (Koko maa=100)

	Kansantauti-indeksi	Diabetes (103)	Psykoosit(112)	Sydämen vajaa-toiminta (201)	Nivelreuma (202)	Astma (203)	Verenpaine-tauti (205)	Sepelvaltimotauti (206)
Helsinki	80	83	100	73	77	79	73	75
Espoo	76	83	74	63	79	77	73	80
Vantaa	90	105	84	83	88	88	98	84
Kauniainen	63	65	58	59	73	64	55	66
Oulu	128	100	119	167	110	129	131	143
Tampere	94	100	107	87	91	84	103	85
Turku	81	94	103	59	88	78	75	67
Koko maa	100	100	100	100	100	100	100	100

Lähde: Kela; terveyspuntari.

Indeksit peruspiireittäin

Helsinki jakautuu 34 tilastolliseen alueeseen, peruspiiriin. Peruspiirien koot vaihtelevat lähes 40 000 asukkaan Mellunkylästä ja Vuosaaresta 2 000 asukkaan Östersundomiin. Väkirikkaimmilla kahdella alueella asuu kummallakin kuusi prosenttia Helsingin väestöstä kun taas Östersundomissa, Itä-Pakilassa, Kulosaarissa sekä Jakomäessä väestön osuus on alle prosentin koko kaupungin väkiluvusta. Östersundomin peruspiiri on pienen väestömääränsä vuoksi jätetty sairastavuus- ja kansantauti-indeksitarkastelun ulkopuolelle.

Sekä sairastavuusindeksissä että kansantauti-indeksissä peruspiirien välillä on vaihtelua, ja osalla peruspiireistä indeksi nousee yli koko maan tason, kun taas toisilla alueilla indeksi on reilusti alle yle-

sen tason. Vakioitun sairastavuusindeksin keskihajonta oli 15 pistettä ja korkeimman ja matalimman indeksin ero 56 pistettä. Kansantauti-indeksissä keskihajonta oli 12 pistettä ja korkeimman ja matalimman indeksin ero 43 pistettä.

Sairastavuusindeksin osaindekseistä suurin hajonta Helsingin alueiden välillä oli työkyvyttömyysindeksissä, jossa keskihajonta oli 23 pistettä korkeimman ja matalimman indeksin välinen ero jopa 82 pistettä. Pienintä hajonta oli lääkekorvaus-oikeusindeksissä, jossa keskihajonta oli 7 pistettä ja alueiden välinen ero 31 pistettä. Kuolleisuusindeksin osalta alueiden välinen keskihajonta oli 18 pistettä ja korkeimman ja matalimman indeksin ero oli 80 pistettä.

Taulukko 2. Vakioidut sairastavuus-, kuolleisuus-, työkyvyttömyys-, lääkekorvausoikeus- ja kansantauti-indeksit sekä väestö Helsingissä 2015

	Sairastavuus- indeksi	Kuollei- susin- deksi	Työkyvyttö- myys- indeksi	Lääke- korvaus- oikeus- indeksi	Kan- san- tauti- indeksi	Väestö 31.12.2015
Helsinki	90	106	78	87	80	628 208
1 Eteläinen suurpiiri	69	85	45	76	63	110 124
Vironniemi	60	75	33	73	59	12 482
Ullanlinna	64	83	39	70	54	24 367
Kampinmalmi	74	90	53	79	68	35 414
Taka-Töölö	76	98	49	80	68	15 244
Lauttasaari	66	78	42	78	64	22 617
2 Läntinen suurpiiri	89	100	80	89	84	107 085
Reijola	86	91	80	87	84	17 405
Munkkiniemi	71	84	50	80	69	17 629
Haaga	98	112	92	92	92	26 771
Pitäjänmäki	90	93	85	92	87	17 923
Kaarela	94	108	84	89	87	27 357
3 Keskinen suurpiiri	104	123	97	91	89	90 737
Kallio	99	113	93	90	87	29 068
Alppiharju	110	143	95	92	93	11 937
Vallila	107	134	95	91	88	15 651
Pasila	105	106	115	93	92	9 219
Vanhakaupunki	104	122	96	92	89	24 862
4 Pohjoinen suurpiiri	77	85	62	85	73	42 723
Maunula	101	108	102	92	88	9 001
Länsi-Pakila	58	63	33	78	59	7 034
Tuomarinkylä	66	79	38	81	62	8 702
Oulunkylä	80	83	69	88	77	14 332
Itä-Pakila	76	91	55	82	72	3 654
5 Koillinen suurpiiri	91	104	78	92	87	97 995
Latokartano	92	97	88	90	84	24 572
Pukinmäki	99	125	81	90	87	8 383
Malmi	93	104	82	95	93	28 918
Suutarila	88	90	79	94	88	11 226
Puistola	82	101	58	87	81	19 589
Jakomäki	114	133	110	98	97	5 307
6 Kaakkoinen suurpiiri	87	101	74	86	80	49 375
Kulosaari	68	85	50	67	60	3 827
Herttoniemi	93	104	86	90	85	28 463
Laajasalo	82	103	59	83	75	17 085
7 Itäinen suurpiiri	96	106	92	90	84	109 420
Vartiokylä	96	122	78	87	78	22 235
Myllypuro	98	102	103	90	86	11 744
Mellunkylä	98	106	98	91	89	37 600
Vuosaari	92	95	89	91	83	37 841

Lähde: Kela.

Sairastavuusindeksi

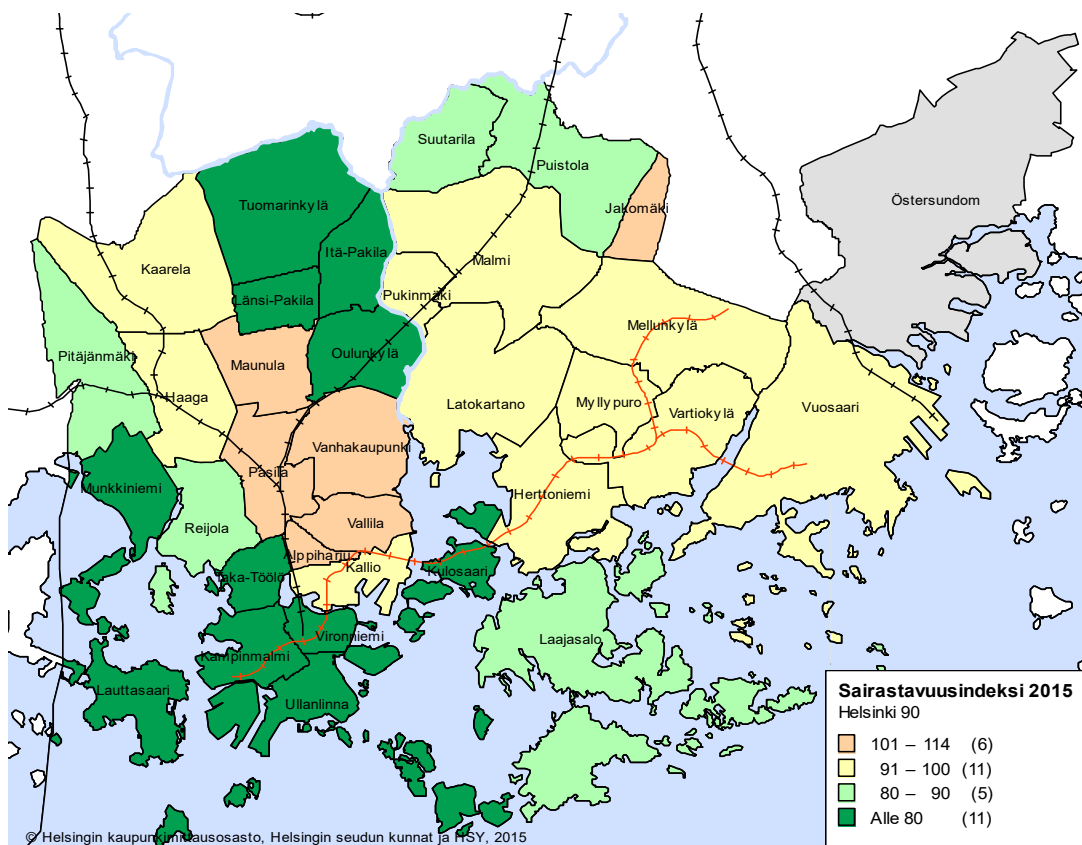
Helsingissä oli vuonna 2015 kymmenen peruspiiriä, joissa ikävakioitu sairastavuusindeksi oli alle 80. Näillä alhaisen sairastavuuden alueilla asui lähes 150 970 henkeä eli 24 prosenttia Helsingin väestöstä. Sairastavuusindeksi oli alhaisin Länsi-Pakilassa (58) ja Vironniemellä (60). Kaiken kaikkiaan 248 300 henkeä eli 40 prosenttia helsinkiläisistä asui alueilla, jossa indeksi oli matalampi kuin koko kaupungin indeksi.

Kuudessa peruspiirissä vakioitu sairastavuusindeksi ylitti koko maan luvun ja näillä alueilla asui noin 75 977 helsinkiläistä, 12 prosenttia kaupunkilaisista. Näissäkään peruspiireissä ei indeksi noussut yhtä korkealle kuin maan korkeimpien indeksien kunnissa ja maakunnissa. Helsingin indeksi (90) ylittyi yhteensä 17 peruspiirissä, joissa asui 53 prosenttia Helsingin väestöstä.

Verrattuna kahden vuoden takaiseen koko kaupungin sairastavuusindeksissä ei tapahtunut suuria muutoksia. Alueiden väliset erot kaventuivat hieman, kun alhaisimman ja korkeimman indeksin välinen ero pieneni 60 pisteestä 56 pisteeseen. Toisaalta siinä, miten peruspiirit sijoittuivat suhteessa kaupungin keskiarvoon, ei tapahtunut muutoksia. Kaupungin keskiarvon alapuolelta löytyivät samat peruspiirit kuin vuonna 2013.

Sairastavuusindeksi ei kerro suoranaisesti alueiden väestön terveydentilasta, vaan siitä miten alueet vertautuvat koko maan keskiarvoon, kun alueiden väliset väestörakenteen erot otetaan huomioon. Ajallinen vertailu ei myöskään tarkastele alueiden kehitystä, vaan sitä mitä alueella on tapahtunut suhteessa koko maahan.

Kartta 1. Vakioitu sairastavuusindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2015

Lähde: Kela.

Helsingin sisäisen kehityksen tarkasteluun omaan haasteensa tuovat asumispalveluisa viime vuosina tapahtuneet rakenteelliset muutokset, jotka vaikuttavat erityisesti ikääntyneen väestön tarkasteluun. Helsingissä on valtakunnallisten suositusten mukaisesti pyritty viimeisten vuosien aikana systemaattisesti vähentämään laitosasumista ja mahdollistamaan ikäihmisten kotona asuminen pidempään. Lisäksi laitosasumiseksi luokiteltavaa vanhainkotihoitoa on pyritty muuttamaan palveluasumiseksi ja monet aikaisemmin vanhainkoteina olleet yksiköt on muutettu palvelukeskuksiksi. Sama suuntaus on tapahtunut myös asunnottomien ja muiden erityisryhmien asumispalveluissa. Kehitys vaikuttaa Helsingin sisäisten alueiden väestöön, koska laitoksissa asuva väestö ei tilastoidu asuinalueen väestöksi, kun taas palveluasunnnot luokitellaan kodiksi ja siellä asuva on osa asuinalueen väestöä.

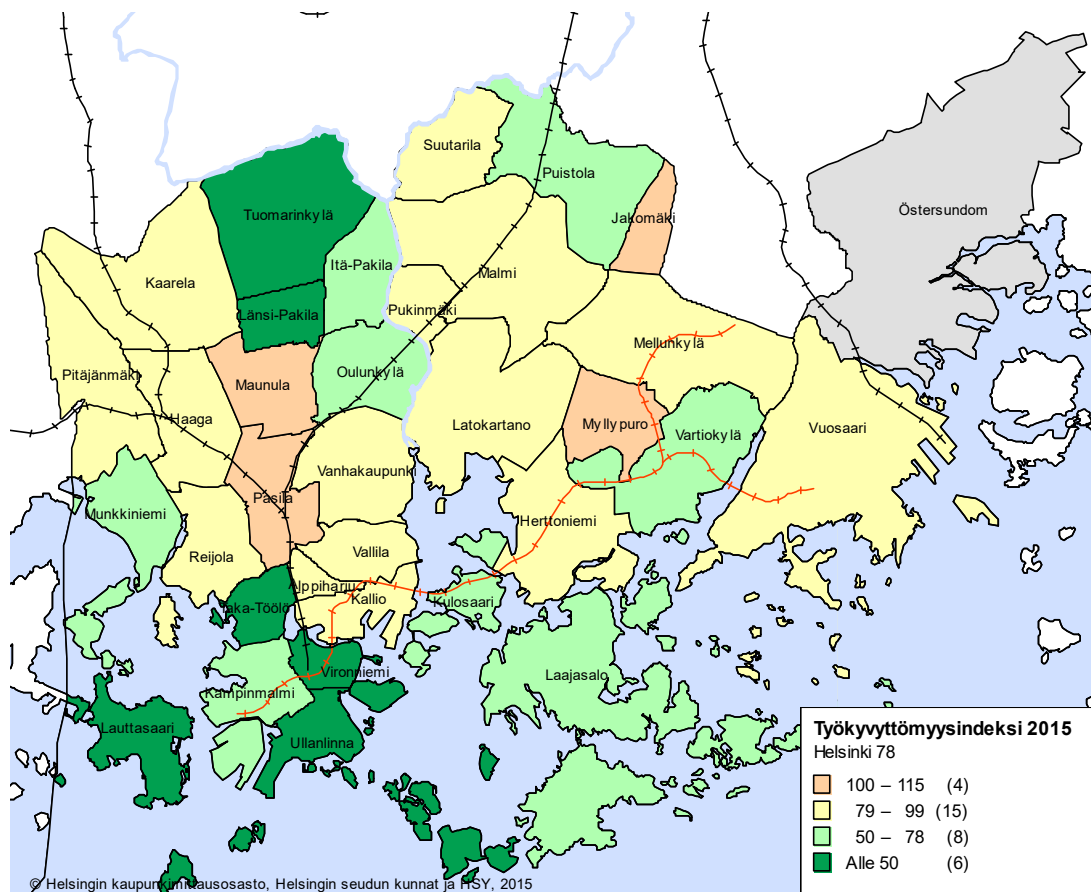
Työkyvyttömyysindeksi

Työkyvyttömyysindeksi kuvaa työkyvyttömiä osuutta työikäisestä (16–64-vuotiaat) väestöstä suhteessa koko maan keskiarvoon. Helsingin ikä- ja sukupuolivakioitu työkyvyttömyysindeksi vuonna 2015 oli 78. Ero koko maahan on kasvanut hitaasti vuosi vuodelta.

Helsingin sisällä on kuitenkin suuria alueellisia eroja. Vakioitu työkyvyttömyysindeksi vaihteli Helsingin peruspiireissä välillä 33–115. Yli puolet helsinkiläisistä asui peruspiirissä, jossa indeksi ylitti koko kaupungin keskiarvon, ja reilut 12 prosenttia alueella, jossa ylitettiin koko maan taso.

Työkyvyttömyysindeksi on laskenut 19 peruspiirissä ja kasvanut 14 peruspiirissä vuodesta 2013 vuoteen 2015. Eniten työkyvyttömyysindeksi laski Maunulassa, 118:sta

Kartta 2. Vakioitu työkyvyttömyysindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2015

Lähde: Kela.

102:een. Kovin kasvu taas tapahtui Pasi-
lassa, 97:stä 115:sta.

Työkyvyttömiksi lasketaan työikäiset, jotka ovat pitkäaikaisesti tai kokonaan pois työelämästä sairauden, vian tai vamman vuoksi. Helsingissä oli vuoden 2015 lopussa yhteensä 18 250 työkyvyttömyyden vuoksi eläkkeellä olevaa. Työkyvyttömyyseläkkeen saajia oli 4,2 prosenttia työikäisistä helsinkiläisistä. Helsinkiläiset ovat työkyvyttömyyseläkkeellä harvemmin kuin suomalaiset keskimäärin. Koko maassa työkyvyttömyyseläkettä sai 6,5 prosenttia 16–64-vuotiaista.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajien määrä on vähentynyt viime vuosina niin Helsingissä kuin koko maassa. Sekä Helsingissä että koko maassa työkyvyttömyyseläkkeen saajien lukumäärä on vähentynyt kuusi prosenttia vuodesta 2013. Työkyvyttömyyseläkeläisten vähenemisen taustalla on muun muassa se, että aiempaa useamman työkyky säilyy vanhuseläkeikään asti (Kansaneläkelaitos 2016).

Työkyvyttämyseläkkeen saajien lukumäärä on kuitenkin vähentynyt vain 40 vuotta täyttäneiden keskuudessa (Kansaneläkelaitos 2016). Helsingissä 16–34-vuotiaiden työkyvyttämyseläkkeellä olevien lukumäärä on noussut 2000-luvun alusta yli 35 prosenttia, vaikka työkyvyttömyyseläkkeellä olevien kokonaismäärä onkin samaan aikaan vähentynyt 18 prosenttia. Aikavälillä 2013–2015 alle 35-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeen saajien lukumäärä kasvoi edelleen lähes kuudella prosentilla, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen saajien kokonaismäärä puolestaan väheni kuudella prosentilla.

Kuolleisuusindeksi

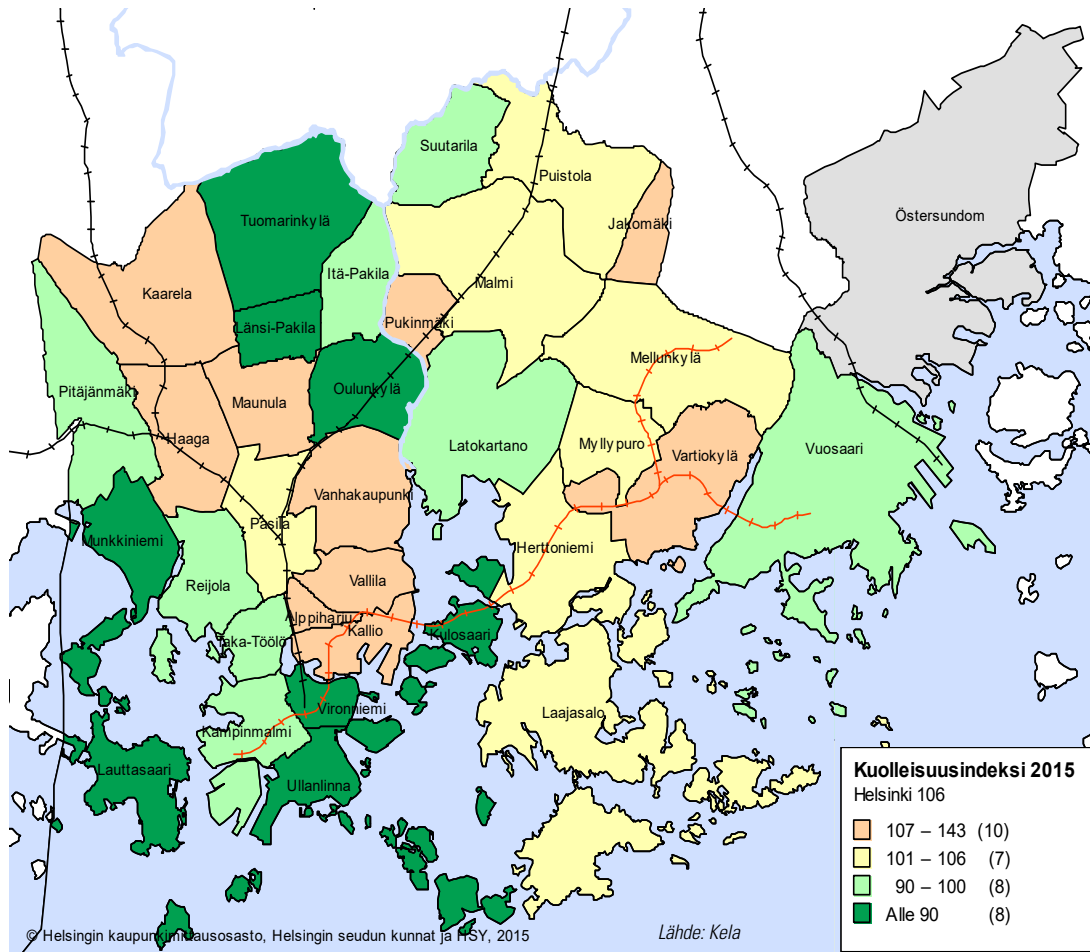
Kuolleisuusindeksi kuvaa alueen kuolleisuutta suhteessa koko maan keskiarvoon. Helsinkiläisten kuolleisuus on suurempaa kuin suomalaisten keskimäärin. Vuonna

2015 ikävakioitu kuolleisuusindeksi oli Helsingissä 105,5. Kuolleisuusero Helsingin ja muun maan välillä on pienentynyt viime vuosikymmeninä. Se oli suurimmillaan 1980-luvun alkupuoliskolla, mutta etenkin 1990-luvun alkupuolelta lähtien kuolleisuus pieneni nopeasti Helsingissä (Mäki & Martikainen 2016, 13). Helsingin maan keskiarvoa suuremman kuolleisuuden taustalta löytyvät ennen kaikkea alkoholiin ja tupakointiin liittyvät kuolemansyyt, ja sosioekonomisella asemalla on merkitystä: erityisesti vähemmän koulutettujen ja työntekijä asemassa olevien kuolleisuus on huomattavasti suurempi Helsingissä kuin vastaavilla ryhmillä muualla maassa (emt. 42).

Vaikka kuolleisuuden taso ylitti Helsingissä reilusti koko maan keskiarvon, asui puolet helsinkiläisistä kuitenkin peruspiirissä, jossa kuolleisuuden taso oli koko maan keskiarvoa alhaisempaa. Helsingin peruspiirien välillä on siis suuria eroja. Kuolleisuusindeksi vaihteli Länsi-Pakilan 63:sta Alppiharjun 143:een. Kuolleisuuden taso ylitti koko Helsingin keskiarvon kymmenessä peruspiirissä, joissa asui yhteensä lähes 30 prosenttia kaupungin väestöstä. Kuolleisuusindeksi oli huomattavasti muita alueita korkeampi Alppiharjun peruspiirin lisäksi Vallilan (134), Jakomäen (133), Pukinmäen (125), Vartiokylän (122) ja Vanhankaupungin (122) peruspiireissä.

Helsinkiläisten yleisimpiä kuolemansyitä ovat verenkiertoelinten sairaudet, kasvaimet sekä dementia (Helsingin tilastollinen vuosikirja 2015, 133). Helsinkiläisten kuolleisuus on pienentynyt useimpien kuolemansyiden osalta, mutta erityisesti alkoholi-kuolemansyyt ovat lisääntyneet. Lisäksi on lisääntynyt kuolleisuus dementiaan (Mäki 2015, 52; ks. myös Mäki & Martikainen 2016, 46).

Kartta 3. Vakioitu kuolleisuusindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2015

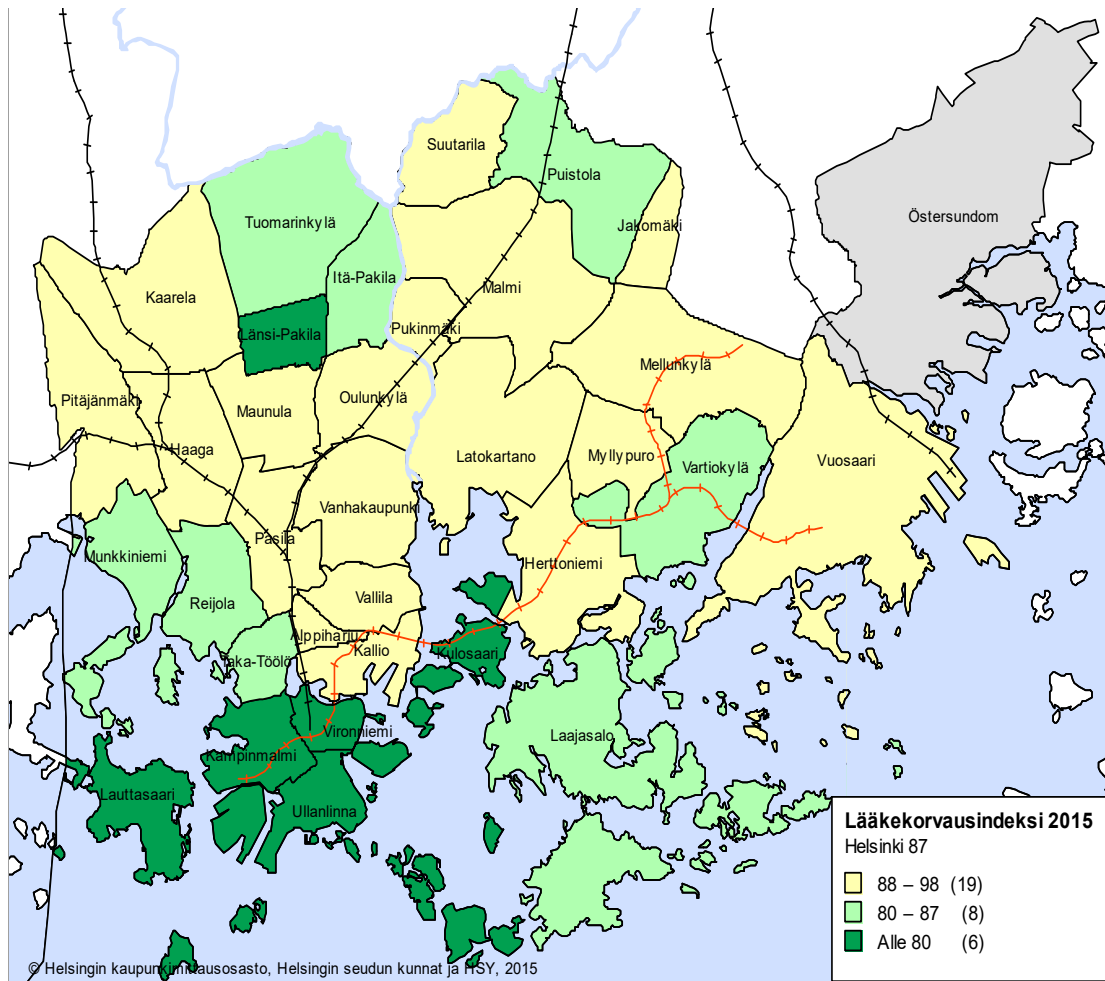
Lähde: Kela.

Lääkekorvausoikeusindeksi

Lääkekorvausoikeusindeksi kuvaa pitkäaikaissairastavuutta suhteessa koko maan keskiarvoon. Lääkekorvausindeksi kattaa erityiskorvausoikeuksien lisäksi rajoitetusti peruskorvattavien lääkkeiden oikeudet sekä kliinisten ravintovalmisteiden korvausoikeudet. Helsingin yleisimmät korvattaviin lääkkeisiin oikeuttavat sairaudet ovat diabetes, verenpainetauti, astma, sepelvaltimotauti sekä psykoosit. Vuoden 2015 lopussa 19 prosenttia helsinkiläisistä oli oikeutettu lääkekorvauksiin, samanaikaisesti kaikista suomalaisista 26 prosentilla oli jokin lääkekorvausoikeus.

Vuonna 2015 vakioitu lääkekorvausoikeusindeksi oli Helsingissä 87. Lääkekorvausindeksi muuttuu vuosittain suhteellisen vähän. Se on Helsingissäkin pysynyt samalla tasolla viimeisten kymmenen vuoden ajan. Yleisesti lääkekorvausoikeusindeksissä oli sairastavuusindeksin osaindekseistä myös pienimmät alueelliset vaihtelut. Helsingin peruspiireistä 19 sijoittui koko kaupungin keskiarvon yläpuolelle, mutta yksikään peruspiiri ei ylittänyt koko maan lukua vakioitun indeksin vaihteluvälin ollen välillä 67-98.

Kartta 4. Vakioitu lääkekorvausindeksi Helsingissä peruspiireittäin 2015

Lähde: Kela.

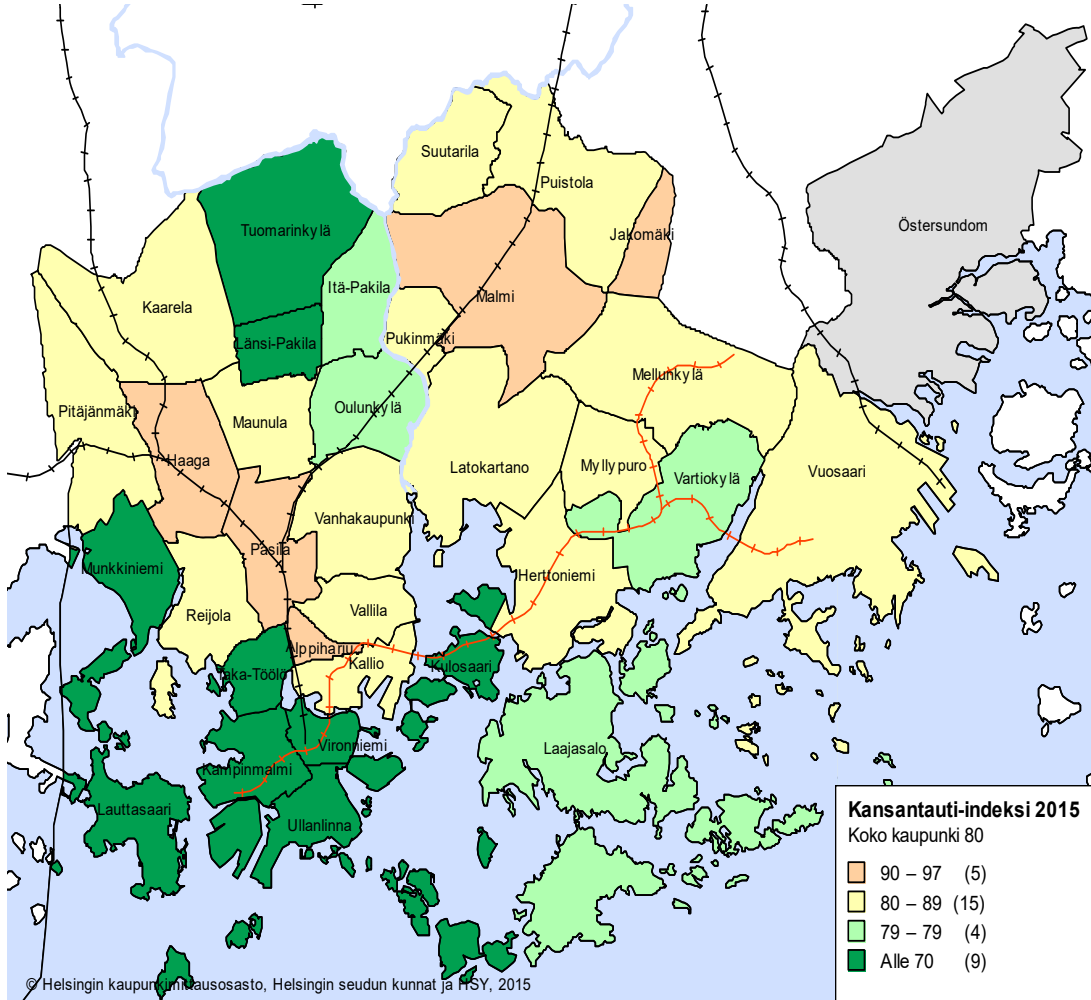
Kansantauti-indeksi

Kansantauti-indeksi koostuu seitsemästä kansantaudista. Nämä ovat diabetes, psykoosit, sydämen vajaatoiminta, nivelreuma, astma, verenpainetauti sekä sepelvaltimotauti. Kansantauti-indeksi ei yhdelläkään Helsingin peruspiirillä ylittänyt koko maan tasoa. Viidellä peruspiirillä indeksi oli vähintään 90 pistettä ja näillä alueilla asuin 18 prosenttia Helsingin väestöstä. Koko kaupungin arvo, 80, ylittyi yhteensä 20 alueella, jossa asui 56 prosenttia helsinkiläisistä. Indeksillä alle 70 yhdeksällä alueella, joissa asui 26 prosenttia kaupungin asukkaista. Kansantauti-indeksin yksittäisistä taudeista ainoastaan psykoosissa Helsingin vakioitu indeksi oli samalla tasolla kuin koko maassa.

Kun yksittäisiä kansantauteja tarkastellaan peruspiiritasolla, lukumäärät pienenevät huomattavasti ja alueiden väliset erot kasvavat, mutta samalla satunnaisuus lisääntyy. Psykoosissa oli suurin peruspiirien välinen vaihtelu, peruspiirien vaihteluvälin ollen 35–155. Psykoosi-indeksi ylitti koko maan indeksin yhteensä 16 peruspiirissä. Pasilassa, Haagassa, Alppilassa ja Kalliossa se oli yli 130.

Psykoosin lisäksi ainoastaan diabeteksen osalta vakioitu indeksi oli koko maan tasoakorkeampi muutamassa peruspiirissä. Jakomäessä, Vuosaarella ja Malmilla diabetesta esiintyi enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Kartta 5. Vakioitu kansantauti-indeksi Helsingissä peruspiireittäin 2015

Lähde: Kela.

Sosioekonomisten tekijöiden vaikutus sairastavuuteen

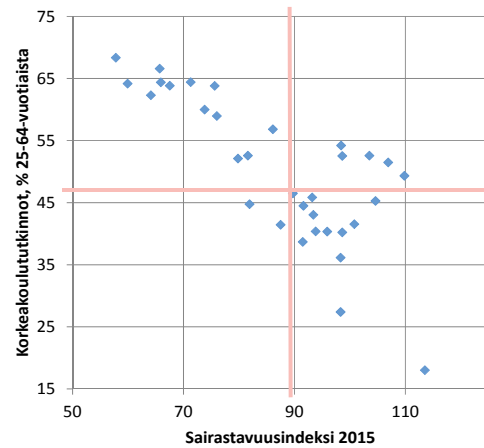
Sosioekonomisilla taustatekijöillä tiedetään olevan merkitystä yksilön terveydentilaan. Useissa tutkimuksissa on ilmennyt, että erityisesti koulutuksella, ammattiasemalla ja tuloilla on vaikutusta. Vaikka suomalaisten terveydentila on keskimäärin kohentunut, ovat sosioekonomiset terveyserot säilyneet ennallaan tai jopa kasvaneet. Sosioekonomisen aseman vaikutukset terveyseroihin ovat erityisen merkittäviä työikäisen väestön kohdalla kun taas eläkeikäisillä vaikutukset ovat pienempiä. (Palosuo ym. 2007.; Talala ym. 2014.; Mäki & Martikainen 2016.)

Erot peruspiirien väestön sosioekonomisessa rakenteessa vaikuttavat Helsingissä sairastavuusindeksin vaihteluihin. Koulutus, tulot ja työttömyysaste ovat yhteydessä alueen väestön terveydentilaan. Alhaisen sairastavuusindeksin alueella 25–64-vuotiaasta väestöstä 59–68 prosentilla oli korkea-asteen tutkinto vuonna 2014, kun keskimäärin korkeakoulututkinto oli noin joka toisella (48,6 %). Peruspiireissä, jossa sairastavuusindeksi oli alle 80, olivat vuoden 2014 valtionveronalaiset keskitulot henkeä kohti noin 34 800–50 000 euroa vuodessa kaupungin keskiarvon ollessa 29 200 euroa.

Korkeimmillaan eroa Helsingin keskituloihin oli siis noin 20 800 euroa henkeä kohti vuodessa. Alueilla, joilla sairastavuusindeksi oli alle 80, vuoden 2015 työttömyysaste oli 7-9 prosenttia koko kaupungin työttömyysasteen ollessa 12 prosenttia.

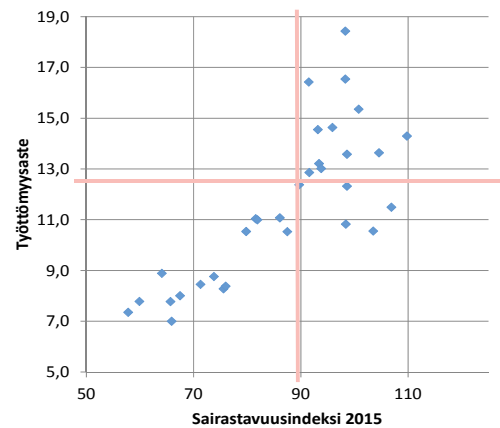
Korkean sairastavuuden alueilla puolestaan on yleisemmin koko kaupungin tasoa korkeampi työttömyysaste sekä alhaisemmat korkeakoulutettujen osuudet ja keskitulot. Esimerkiksi Jakomäen peruspiirissä sairastavuusindeksi huomattavasti muita korkeampi. Jakomäessä oli myös alhaisin korkeakoulutetun väestön osuus, korkein työttömyys sekä matalimmat keskitulot. Niin ikään alueilla, jossa sairastavuusindeksi ylitti vuonna 2015 koko maan indeksin (100), oli koko kaupungin tasoa alhaisemmat keskitulot. Tulot olivat näillä alueilla 17 400–28 500 euroa henkeä kohti. Keskitulot olivat siis enimmillään 11 800 euroa Helsingin keskimääräistä tulotasoa alhaisemmat. Vanhankaupungin ja Vallilan peruspiirejä lukuun ottamatta työttömyysaste korkean sairastavuuden alueilla oli korkeampi kuin Helsingissä keskimäärin. Näissä kahdessa peruspiirissä sekä niukasti myös Alppiharjuissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden 25–64-vuotiaiden osuus oli koko kaupungin keskiarvon yli, mutta muissa korkean sairastavuusindeksin alueilla myös tällä mittarilla alitettiin koko kaupungin keskiarvo.

Kuvio 3. Sairastavuusindeksi 2015 ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden 25–64-vuotiaiden osuus peruspiireittäin 2014

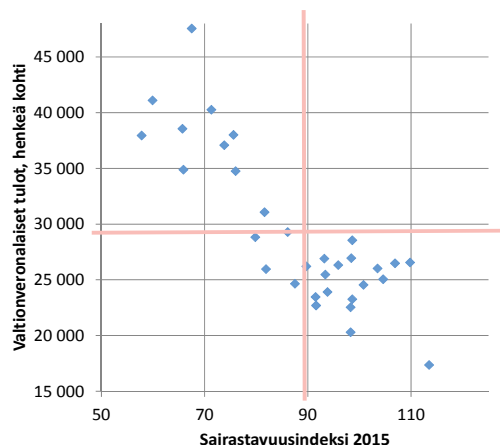
Lähde: Kela ja Tilastokeskus.

Kuvio 4. Sairastavuusindeksi 2015 ja työttömyysaste peruspiireittäin 2015

Lähde: Kela ja Tilastokeskus.

Kuvio 5. Sairastavuusindeksi 2015 ja valtionveronalaiset tulot henkeä kontti (€) peruspiireittäin 2014

Lähde: Kela ja Tilastokeskus.

Taulukko 3. Vakioitu sairastavuusindeksi, kansantauti-indeksi, tulot, koulutus, työttömyys ja väestö peruspiireittäin

	Sairastavuus- indeksi 2015	Kansan- tauti- indeksi 2015	Korkea- asteen tutkinto, % 25-64-vuo- tiaasta väestöstä 31.12.2014	Työttö- myysaste, 2015	Valtionve- ronalaisten tulot henkeä kohti (€), 2014
Helsinki	90	80	48,6	12,4	29 197
1 Eteläinen suurpiiri	69	63	62,8	8,4	41 106
Vironniemi	60	59	64,2	7,8	43 306
Ullanlinna	64	54	62,3	8,9	50 023
Kampinmalmi	74	68	60,0	8,8	37 080
Taka-Töölö	76	68	63,8	8,3	38 009
Lauttasaari	66	64	66,6	7,8	38 560
2 Läntinen suurpiiri	89	84	51,4	11,3	28 641
Reijola	86	84	56,8	11,1	29 283
Munkkiniemi	71	69	64,4	8,5	40 269
Haaga	98	92	54,2	10,8	26 948
Pitäjänmäki	90	87	46,5	12,4	26 212
Kaarela	94	87	40,4	13,0	23 914
3 Keskinen suurpiiri	104	89	51,2	12,2	26 885
Kallio	99	87	52,5	12,3	28 545
Alppiharju	110	93	49,3	14,3	26 550
Vallila	107	88	51,5	11,5	26 489
Pasila	105	92	45,3	13,6	25 058
Vanhakaupunki	104	89	52,6	10,6	26 027
4 Pohjoinen suurpiiri	77	73	55,4	10,1	31 198
Maunula	101	88	41,5	15,4	24 546
Länsi-Pakila	58	59	68,3	7,3	37 948
Tuomarinkylä	66	62	64,4	7,0	34 881
Oulunkylä	80	77	52,1	10,5	28 820
Itä-Pakila	76	72	59,0	8,4	34 752
5 Koillinen suurpiiri	91	87	42,1	12,7	24 150
Latokartano	92	84	44,5	12,9	22 697
Pukinmäki	99	87	40,2	13,6	23 256
Malmi	93	93	43,0	13,2	25 465
Suutarila	88	88	41,4	10,5	24 649
Puistola	82	81	44,8	11,0	25 965
Jakomäki	114	97	18,0	20,3	17 356
6 Kaakkoinen suurpiiri	87	80	49,3	12,9	29 984
Kulosaari	68	60	63,8	8,0	47 553
Herttoniemi	93	85	45,8	14,5	26 900
Laajasalo	82	75	52,6	11,0	31 071
7 Itäinen suurpiiri	96	84	34,9	16,7	22 845
Vartiokylä	96	78	40,3	14,6	26 318
Myllypuro	98	86	36,1	16,5	22 530
Mellunkylä	98	89	27,4	18,4	20 299
Vuosaari	92	83	38,7	16,4	23 462

Lähde: Kela ja Tilastokeskus

Laatuseloste

Helsingin kaupungin tietokeskukselle tehty erillistilasto sairastavuusindeksistä ja kansantauti-indeksistä suur- ja peruspiireittäin.

Julkaisussa käytetään ainoastaan ikä- ja sukupuolivakioituja indeksejä. Näin poistetaan alueiden välisten rakennerojen vaikutus terveyseroihin.

Tarkastelusta on poistettu Östersundom alueen pienen väestömäärän vuoksi.

Edellinen tieto

Sairastavuus- ja kansantauti-indeksit Helsingissä ja peruspiireittäin 2013. Helsingin kaupungin tietokeskus, tilastoja 2015:18.

Lähteet

Mäki, Netta ja Pekka Martikainen (2016). Kuolleisuus Helsingissä ja muualla Suomessa. Tutkimuksia 5/2016. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Mäki, Netta (2015). Elinajanodotteen kehitys Helsingissä alueittain 1996-2014. Kvartti 2/2015. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Helsingin tilastollinen vuosikirja 2015. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kansaneläkelaitos. Helsingin kaupungin tietokeskukselle tehty erillistilasto sairastavuusindeksistä alueittain 2013 ja 2015.

Kansaneläkelaitos. Terveyspuntarin sairastavuusindeksi. Osoitteessa <http://www.kela.fi/terveyspuntari>.

Kansaneläkelaitos (2016). Tilastokatsaus 18.10.2016. ”Kelan työkyvyttömyyseläkkeen saajien määrä vähenee, mutta kehityksessä on eroja ikäryhmien välillä”. Osoitteessa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/168331> [luettu 8.11.2016]

Palosuo Hannele, Koskinen Seppo, Lahelma Eero, Prättälä Ritva, Martelin Tuija, Ostamo Aini, Keskimäki Ilmo, Sihto Marita, Takala Kirsi, Hyvönen Elisa, Linnanmäki Eila (toim.) (2007): Terveiden eriarvoisuus Suomessa. Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980–2005. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:23.

Talala Kirsi, Härkänen Tommi, Martelin Tuija, Karvonen Sakari, Mäki-Opas Tomi, Manderbacka Kristiina, Suvisaara Jaana, Sainio Päivi, Rissanen Harri, Ruokolainen Otto, Heloma Antero ja Koskinen Seppo (2014). Koulutusryhmien väliset terveys- ja hyvinvointierot ovat edelleen suuria. Suomen lääkirilehti 36/2014.

TIEDUSTELUT

Hanna Ahlgren-Leinvuo,
puh. 09 310 69969

SÄHKÖPOSTI

etunimi.sukunimi@hel.fi

JULKAISIJA

Helsingin kaupungin tietokeskus
Osoite: PL 5500
00099 Helsingin kaupunki

ISSN-L 1455-7231

ISSN 1796-721X